

gledališče zmisel zanjo. Z opero »Mignon« je prišel na plan drugi kapelnik g. **Brezovšek** s tako vestno naštudirano prireditvijo, da jo smemo in celo moramo imenovati v muzikalnem oziru prvo dostojno uprizoritev letošnje sezone. Razlika med njo in med izvajanjem drugih opernih del je bila tako očitna, da je bilo občinstvo po vsej pravici presenečeno in je kapelnika koj po uverturi počastilo z aplavzom. Bila je to sploh prva predstava, kjer je orkester več nudil kot solisti, medtem ko je stal pod vodstvom g. Rukavine vedno daleč za solisti.

Orkester ima dovolj dobrih moči, med temi izborne interprete in bi bil lahko prav dober, da, pod gotovimi pogoji tudi izvrsten; zato g. Rukavini dvakrat zamerimo, da fingira prvega kapelnika.

Naša opera ima letos nekaj novih moči, o katerih naj tudi nekoliko spregovorim. Najprej gđc. **Ziková**, ki je že v Hoffmanovih pripovedkah pokazala svoj dober glas in je pozneje v vlogi Rusalke z njim popolnoma prodrila. Kakor je videti, ima vse sposobnosti, da postane najboljša pevka. Njena glavna vrlina je, da ima veliko simpatijo do izrazitosti v glasbi in v petju, da poudarja pevno stran tega, kar prednaša, da se popolnoma in brez pridržka vživi v glasbo, da je pravzaprav ne prednaša, ampak živi in da ne podredi glasbe svojemu značaju, ampak sebe glasbi. Njeno petje izraža obenem veliko ljubezen in spoštovanje do glasbe in je ravno zato tem bolj simpatično. — Druga moč, ki jo moramo pozdraviti na našem odru, je gđc. **Thierry**. Njeno petje skuša dati vsakemu tonu neko posebno barvo, izmeriti mu obseg in moč. Način petja, kakor ga ima gđc. Thierry, bo napravil kedaj na poslušalca globok, nenavaden vtis. V njem je nekaj strogega, pripovednega, recimo baladnega, kar bo preneseno v liriko napravilo označeni vtis. Obe pevki zastopata čisto različen način petja; če smemo rabiti primer, je razlika med njima nekako približno taka, kakor med petjem Jesitze in Emmy Heim.

V »Pikovi dami« smo imeli priliko poslušati gostovanje g. **Wurscherja** iz Prage, ki se je v vlogi Hermana pokazal dobrega, rutiniranega pevca in razumnega igralca. Imel bi bil ostati pri nas, kaj ga je pravzaprav odgnalo, ne vem.

Sedaj ima naša opera toliko dobrih moči v orkestru in med solisti, da bi v pravih rokah lahko bila — upam si trditi — izvrstna. Gospodične **Ziková**, **Richter**, **Thierry**, **Medvedova**, gospodje **Stepniowski**, **Drvota**, **Kovač**, **Levar**, **Rumpel** so vsi zato dovoljno jamstvo. Poleg teh je še cela vrsta ljudi, ki se dajo dobro uporabiti. G. **Brezovšek** napravi, kar more; toda težko je napredovati, če je nekdo pri gledališču, ki vedno zopet podere, kar se napravi. Najhuje pa je, če ima mož s to lastnostjo v gledališču glavno besedo. Tako je namreč še mnogo težje. Mi bi lahko imeli opero, na katero bi bili res lahko ponosni; kakor sem že povedal, se je ta možnost dejansko tudi pokazala, žal, še ne tako pogosto, kakor bi želeli. Zadnje čase, ko se je razpravljalo o podržavljenju gledališča in je prišlo na površje vprašanje intendanta, je nastalo v nekaterih prizadetih krogih veliko vznemirjenje, zlasti ko sem se drznil ob priliki uprizoritve opere Boheme popolnoma nezastrito povedati svoje mnenje o sedanjem intendantu. Rešitev vprašanja podržavljenja pričakuje mlada generacija

popolnoma mirno, ker se zanese na delazmožnost in impulzivnost svoje struje in je prepričana, da je njenemu stališču sojena zmagala.

Marij Kogoj.

Cerkven koncert Cecilijinega društva za stolno župnijo. Dne 10. marca smo imeli po vseh vrtočlavih plesnih in svetnih prireditvah mirno točko v našem umetniškem življenju: cerkven koncert. Ta zasluži, da ga zabeležimo in izpregovorimo nekaj besed o njem. Važnost ima po svoji tvarini: vseskozi resne in umetne skladbe; odličen je po svojem osredju: v posvečenem poslopju, kjer ne vpliva senzacija ure, ne odločuje družabni žig, ne motijo nikogar toalete; pozornost obrača nase po posebnih odnošajih, kakor n. pr. s tem, da je uporabil tudi orglje, katerih Ljubljana nima v nobeni koncertni dvorani, blagodejno in umetniško odlično je vplival s tem, da občinstvo ni motilo s ploskanjem utisov skladb in da se je začel ob napovedanem času.

Sodelovali so samo domači umetniki, dirigente, organist in zbor. Proizvajali so razen domačih tudi skladbe drugorodnih umetnikov in s tem pokazali, da jim tudi tuje hiše niso nepristopne in se spoznajo v njih.

Spored je bil, osobito glede izmere, vzoren. V Ljubljani stojimo še vedno na seljaško-nekulturnem stališču preobilice pri svojih zahtevah. Cerkven koncert je nudil šest točk, katerih izvajanje je zahtevalo poldruugo uro, tako da nihče ni bil prenasičen in je mogel vsakdo slediti do konca in z užitkom.

Kar tiče posameznih točk, je bila prva predigra v a-molu, ki jo je zložil Danec Niels Viljem Gade (1817—1890) vseskozi neoporečna, za orglje zamišljena skladba, o kateri pa ne moremo reči, da ima mnogo tistih tajinstvenih severozemskih potez, ki jih kažejo drugi Danci, Švedi in Norvežani (Ahlström, Grieg, Svendsen i. dr.); pač vpliv nemške romantične šole.

Kanonik dr. **Kimovec** (rojen 21. sept. 1878) je zložil v proroškem čutu z ozirom na naše nove odnošaje »Staroslovensko mašo«, t. j. rimski ordinarij v staroslovenskem prevodu. Delo je posvečeno ljubljanskemu vladiki dr. Jegliču. Za naše dni in za občinstvo je bila ta točka najzanimivejša. Moderna skladba je. Prvi pogled na partituro preseneti za trenutek, a skladba je preprostejša, kakor bi bilo sklepati po razsipno uporabljenih akcidenacijah; teh se našim zborom ni treba bati: maša je lahko izvedljiva primerno izvežbanim zborom. Instrumentacija ji daje blesk in sijaj. Gospod skladatelj si je stavil nalogo, da uglasbi mašo kratko in jedernato. To je tudi res dosegel — a na račun enotnega učinka; dr. Kimovec je prevzel tu vlogo glasbenega Tacita s svojo brevilokvenco: kratki stavki se uveljavljajo vsak sam zase, kakor čudaki med ljudmi, ki nočejo občevati med seboj. To svojstvo podčrtava še bolj menjavanje tonovskih načinov, ki so zanimivi, dobro uvedeni in premosteni ter dajejo skladbi živ in pester kolorit, pri vsem tem pa dosepešujejo vtis paraktične uredbe. — Dasi je maša lahko izvedljiva, imajo vendar pevci precej težavno nalogo glede fizične vztrajnosti, ker so vedno zaposleni, posebno v večjih delih maše; g. skladatelj jim je pustil samo na dveh mestih malo oddiha: »Blagoslovljen« ima pred »Osanno« tri in »Aganče« pred tretjim vzklikom dva takta medigre. G. skladatelj si pošteno nič ne prizadeva, da bi utajil

vpliv svoje dunajske šole; inštrumentira vrlo spretno in prav tukaj se javijo reminiscence Mozart-Haydnove in njune epigonske dobe, posebno pri sklepih.

Tretja točka je bila božična skladba za orglje, zložil Enrico Bossi (roj. 1861), prvi med modernimi organisti v Italiji. Motive je dobil pri italijanskih du-darjih ter jih je poplemenitil s svojo umetnostjo. Skladba je preprosta, lahko pojmljiva, a ne prav lahko izvedljiva.

Četrta točka je nudila dva mešana zbora s spremljevanjem orgelj: »Bažena noč« in »Zdrava o nebes Kraljica«. Prvo je zložil o. Hugolin Sattner (roj. 29. nov. 1851), drugo dr. Fr. Kimovec; obe lepi, polnodoneči skladbi in izvirni v invenciji, moderni v harmoniji.

Na petem mestu je bila druga glavna točka tega večera, koncert za orglje (g-mol) s spremljevanjem orkestra, obsežna skladba v treh delih od Jos. Rheinbergerja (* 1839, † 1901). Umetniško stoji ta glasbo-tvor na prvem mestu med vsemi, ki so jih izvajali. Bujna invencija, duhovito predelana, dinamično in agogično ustrojene tonovske mase v dojmljivi obliki, polne blago-glasja, ki se ga človek navzlic širokemu razprejanju ne naveliča. Najboljše skladbe Rheinbergerjeve so name-njene orgljam; izmed tega umetniškega zaklada je izva-jani orgeljski koncert (op. 177) največje delo njegovo. Za umetniško smer gospoda stolnega kapelnika Stanka Premrla je značilno, da se je lotil tega bisera — in težavne skladbe. Rheinberger vobče ne zahteva virtuoz-nosti; a pri tej skladbi zahteva celega organista, ki ima v oblasti svoj inštrument, ki je vztrajen in se uživi v razne sloge. Dočim je namreč prvi del zamišljen kot bistven del harmoničnih mas, je drugi del orgeljskega parta vodilen, da ne rečem samostalen, v Bachovem slogu pisan. V tretjem delu preseneti naenkrat — dor-mitat aliquando et bonus Homerus — precej banalni motiv, ki se pa takoj zopet potopi.

Zadnja točka je bil mešan zbor z orkestrom: »Raz-glašenje Gospodovo«, zložil Stanko Premrl (rojen 28. sept. 1880). Obelodanil ga je »Cerkveni Glasbenik« l. 1916 v 12. številki, ustrojenega za mešan zbor in orglje; pozneje ga je skladatelj opremil še z orkestrom. Zna-čilni učinek ni poverjen vokalnemu delu, ampak inštru-mentalnemu spremljevanju. Skladba se giblje v najmo-dernejši smeri, ki išče posebno učinkovite izrazitosti v postopih in sozvokih, katerih se moramo pri nas šele navaditi. Da se dá tudi v tem slogu pisati pravilno, je dokazal g. skladatelj ponovno.

Proizvajanje točk je bilo umetniško — navzlic vsem zaprekam, ki jih je imelo društvo. Premrl je finočuten organist, tehniško na višku, izveden v regi-striranju; o njegovi igri je mogoča samo pohvalna sodba, pa naj izvaja samostojne skladbe na svojem inštru-mentu, ali naj spremlja. — Pri Rheinbergerjevi točki se je le opazala nedisponiranost trobilcev, dasi je g. vojaški kapelnik dr. Jos. Čerin vodil izvrstno, precizno in z navdušenjem. — Pod taktirko dr. Kimovca je donela staroslovenska maša; peli so jo gladko; a zdelo se je, da si želi kompozicija še bolj pomnoženega zbora — ob taki priliki; tudi orglje so se zdele pri tako napolnjeni cerkvi šibke v svoji moči. Interpretacija je bila, osobito pri staroslovenski maši, subjektivna, kakor je umljivo. Vendar se mi zdi, da bi bilo nekatere točke manj utrirati. Nekam usiljivo se mi je zdelo stakatirano

poentiranje: svet, svet svet, kakor bi se kregali z lju-bim Bogom; tu bi bila na mestu ponižna objektivnost, ki se izraža v širokem, izzvenem akordu na vsakem udarcu.

A to so posameznosti, ki jih sme vsakdo zamišljati in braniti raz svoje stališče. Ponavljam, da je bil kon-cert, o katerem sem poročal, v vsakem pogledu užitek in da smo hvaležni Cecilijinemu društvu stolne župnije, da nam je pripomoglo do duševnega podviga s svojim izbornim koncertom.

Mantuani.

Razno.

Dr. Vojeslav Molè.

»... Mordà je naše že ime
samo še blede senca med spomini,
ni vzdihov več in suhe so solze.

Pozabljeni smo, izgubljeni sini.
Ah, dolga, težka, izgubljena leta,
mladost ubita, križana v tujini...

Mi vsi smo kakor tožen vrt brez cveta, —
uničil ga ponočen je vihar,
zatrli mu v kali vsa semena sveta, —
nikdar ne bo več prejšnjih rož, nikdar.

(Vojeslav Molè: Pismo v domovino. Otonu Župančiču.
— »Naš list«, št. 2. Tomsk v Sibiriji, 9. julija 1919.)

Pesnik zbirke »Ko so cvele rože« (Ig. pl. Klein-mayr & Fed. Bamberg, 1910) se nahaja že šestó leto v Sibiriji. Kaj se to pravi, kaj čuti njegovo srce ob spo-znanju tega bridkega dejstva, kateremu nobena silna volja posameznika ne more odpomoči, nam povedó najzgovorneje navedeni njegovi verzi. Njegov pesimi-zem, da prejšnjih rož ne bo več, nam seže globoko v dušo, a ko čitamo najnovejše njegove verze, ki jih priobčujemo v današnji številki, in posebno, ko čitamo še mnoge druge reči, ki jih poznamo v rokopisu, ne bomo tako pesimistično gledali v njegovo bodočnost, ker vidimo, da še ni usahnil njegov cvet, ampak se je še bolj razvil in da se je vsebina njegovih poezij ne-primerljivo poglobila. Življenje je krut učitelj, to velja tudi za pesnika, vendar le tisti, ki je res kaj globokega preživel, je zmožen kaj globokega izraziti, in pe-s-niku Molètu pač ne bo treba biti žal za dolga leta trpljenja in spoznanja. Pa tudi človeku Molètu ne bo žal zanje pozneje, — ker kje smo se ljudje spoznali bliže v slabostih in dobrih straneh, kakor v ujetništvu? Saj ni nihče tako dobro pogodil tega razpoloženja, kakor pesnik sam v svojem »Petru Siču«, katerega oktave je pilil v najneugodnejšem ujetniškem ozračju. Takole slika ta žalostni milje, spominjajoči na »Mrtvo hišo« Dostojevskega:

»In vsako jutro ista nizka soba,
deset ležišč je v njej, deset drugôv.
In vsako jutro vstajamo iz groba
spominov, sanj v resničnost topih dnov;
in vedno je v besedah ista zloba;
od dne do dne kot težek sen snegôv
začrtnja srca vedno višji srd:
brez krink je vsak obraz in v njem je smrt.